

02 H 1304

DISSERTATIO IURIDICA
DE
EFFECTU
LEGIS COMMISSORIAE
PARTE PRETII SOLVTA
AD L. 4. §. 1. DE LEG. COMM.

QVAM
PRAESIDE
VIRO CONSULTISSIMO
GEORGIO SAMVELE MADIHN
IVRIS VTRIVSQVE DOCTORE,

D. XXVI. SEPT. MDCCLV.

H. L. Q. C.

PUBLICE DISPUTABIT
AUCTOR RESPONSIVS
IOANNES FRIDERICVS SCHÆFFER
CVSTRINO - NEOMARCHICVS.

HALAE SALICAE,
STANNO HENDELIANO.

§. I.

Controversum quidem inter Ictos est, *Legis com-*
missoriae no-
vtrum emtor partem pretii soluti per-
dat, si contractus vi legis commisso *rio evolui-*
ria resoluitur; sententiam vero, quam *tur.*
vulgo, non tantum omnes, statuunt, ad-
firmantem deprehendimus. Sepositis DD. opinionibus
praesenti in dissertatione, veram huius causae definitionem
inuestigaturi, contra torrentem nobis disputandum est.
Veteri Ictorum schola praecunte causam tuebimur, qua
licet iam ingenia NOODTII, HUBERI, VOETII, BRANCHU,
aliorumque, quos artis suae decora exosculatur iurispru-
dencia, exercuerit, illorum tamen industria & acumine
res haud occupata videtur. Evolutis igitur LL. rationi-
bus non imaginariis demonstrationibus tenemur, sed satis
omnino laudis erit ex principiis legitimaе scientiae, iusta
ratione, veram mentem iuris auctorum eruere. Eo ma-

gis hoc nobis erit curae cordique, quo certius est, rem quam disputamus praesentissimi usus esse. Si contractui pactum adiicitur vel eiusdem tenoris est, ut vi eiusdem contractus initus, effectu suo destituatur, si alter obligationi suae specifice determinatae satisfacere detrectat, vel minus. Priori in casu hoc pactum legis commissoriae nomine venit. Contractus vero cui accedit vel emtionem venditionem arguit, vel non. Si illud legem commissoriam in specie nominare placet. Lex commissoria igitur inuoluit pactum emtioni venditioni adiectum, ut vi eiusdem ius ex contractu translatum reuocetur, si alter contrahentium obligationi suae satis non facit.

Contractuum atque pactorum indolem Iure Rom. admodum diuertam fuisse neminem, nisi in arte nostra plane hospitem, fugere potest. Contractus propria sua vi obligationem civilem producebant, quum pacta per propriam suam naturam omni efficacia civiliter obligandi destitueretur. Verum speciales LL. dispositiones, beneficium Praetoris, aequae ac si contractibus accedebant, interdum iis idem illud tribuit, quo propria sua indole carebant. Nihil sane elegantius, nihilque si dicendum quod res est, veritati conuenientius deprehendere licet structura illa Iuris Rom. de origine obligationis pactorum, quae tot solidioris doctrinae interpretes offendit, quamque hodie recentiores potius explodunt, quam ut Romanorum acumen peruideant, multo minus vero illud viribus suis exaequare possint. Ignominiam & veritati & sagacissimis Quiritium institutis illatam alio tempore profligaturus est Dn. PRAESES, cum thematis praesentis ratio vix permittere videtur erroneae opinioni obuiam ire, radicibus vero deinceps euertendae. Ex indole pactorum adiectorum satis superque constat, illa obligationem ordinariam ex contractu oriundam vel augere vel minuire, adeoque vel adicientia esse, si ex arte loquimur, vel detrahentia. Pacta detrahentia semper in contractibus bonae fidei effectum sortiebantur, adicientia vero tum demum contractibus bonae fidei inerant, si in continenti, iisdem adiecta fuerunt, adeoque ipsa actione, quam contractus producebat, quoque praestationem

per

per pacta adiecta susceptam, consequerentur paciscentes. Vide
 sis *VLPIANVM* in *L. 7. ff. 5. ff. de pact.* efficaciam adiectorum pa-
 ctorum eleganter explicantem. Ibi enim ille: *quin immo inter-*
dictum format ipsum (pactum) actionem ut in b. f. iudicis, sole-
mus enim dicere pacta onuenta inesse b. f. iudicis. sed hoc sic
accipiendum est, ut si quidem ex continenti, pacta subsequuta sunt,
etiam ex parte actoris, insint: ex intervallo non inerunt nec vale-
bunt, si agat, ne ex pacto actio nascatur, ut puta - - - Idem
MARCELLVS scribit, & si - - - ne ex pacto nascatur actio.
Ea enim pacta insunt, quae legem contractui dant, i. e. quae in
ingressu contractus facta sunt. *PAPINIANI* auctoritatem ideo
 excitare e re sua putat *VLPIANVS* ne sententiam absque nutu sum-
 mi *ICTI* fouere videatur, quam ob causam *loc. cit.* pergit: *Idem*
responsum sio a PAPINIANO, & si, post emtionem, ex interval-
lo, aliquid extra naturam contractus, conueniat, ob hanc causam
agi, ex emto, non posse propter eandem regulam ne ex pacto na-
scatur actio, quod & in omnibus bonae fidei iudiciis erit dicen-
dum. sed ex parte rei, locum habebit pactum, quia solent & ea
pacta, quae postea interponuntur parere exceptiones. Ex hocce
 quantum pretii loco naturam obligationis pacti adiecti tam adcu-
 rate aestimare possumus, ut omnis dubitandi ratio merito exulare
 debeat. Operae igitur pretium esset hancce *VLPIANI* men-
 tem profundius eruere, si cancelli dissertationis admitterent. Si
 hanc *ICTI* orationem ad legem commissoriam in praesentaneam ad-
 aplicamus, pactum hoc, venditori tunc proficuum olim fuisse, si
 in continenti ad contractum accedebat, nullumque effectum pro-
 duxisse, si ex intervallo, partes de illo conuenerant, palam om-
 nino est. Ponamus enim Sempronium fundum suum Caio ven-
 dere, atque de pretio fidem habere. Iam Caio moras in sol-
 uendo neccente venditor de lege commissoria contractui, qui per
 aliquod tempus iam subsistebat, ut puta emtio, adicienda sol-
 licitus est, atque etiam tandem cum emtore paciscitur, quod fun-
 dus nisi intra tres menses pretium solutum fuerit, inemptus fie-
 ret. Sed Caius nihilominus solutionem debito tempore detre-
 dat, ideoque contra legem committit, quare iam Sempronius
 legem commissoriam exercere cupit. Verum frustra fundum
 traditum reperit, atque tantum morosum debitorem ex mente
ICTI ad pretium soluendum actione venditi adigere potest. Si

vero sumimus, fundum, sub lege commissoria, traditum esse, atque deinceps de illa iterum tollenda, pacto nudo inter contrahentes contentum fuisse, Caius venditorem vi pacti commissorii fundum reuocantem cum effectu exceptione pacti repellit. Ceterum quidem extra dubitationem est, legem commissoriam tam in fauorem emtoris, quam venditoris adici posse, tamen si Rom. Ius respicimus, LL. pro venditore tantum pactum commissorium admittisse videtur.

§. II.

Lex commissoria con-
fectae locus est, &
inuoluit conditionem resolutiuam.
Lex
ditionem re-
enim commissoria est pactum emtioni venditioni eum in
solutiuam
ponit.

Legi commissoriae tantum in emtione venditione per-
fectae locus est, & inuoluit conditionem resolutiuam. Lex
ditionem re- enim commissoria est pactum emtioni venditioni eum in
solutiuam ponit. finem adiectum, vt illa inualida fiat, si alter suae obliga-
tionem re- tioni specificè determinatae non satisfaciatur (§. praec.). Iam
enim commissoria est pactum emtioni venditioni eum in emtio venditio, quae ponitur, aut effectus producit inter
solutiuam ponit. emtorem & venditorem, aut minus. Posteriori in casu
ponit. nulla obligatio, nullumque ius inter partes exinde oriri,
manifestum est. Quare neque venditor ad rem tradendam, & neque emtor ad pretium soluendum obligatur.
Sed in emtione venditione id agitur, vt alter ad rem tradendam, alter vero ad pretium soluendum obligetur (per
definit.); consequenter nulla emtio venditio inter partes inita censetur, adeoque si quam inire voluerunt non nisi
adhuc imperfectae esse potest. Si igitur sumimus legem commissoriam imperfectae adhuc emtioni adici, inter partes
fane continetur, vt ius ex contractu non translaturum sit, si alter obligationi suae non stetit, in eo casu vbi nulla ob-
ligatio contracta est. Quod cum valde absurdum sit; extra dubium positum est, legem commissoriam tantum em-
tioni venditioni perfectae accedere. Idem quoque Ictorum quorum fragmenta in Pandectis extant fert suffragium.
VLPIANVS in L. 4. pr. ff. de lege comm. hac ratione rem conficit: *si fundus lege commissoria venierit, h. e.*
vt

ut nisi intra certam diem pretium sit exsolutum inemptus fieret: videamus quemadmodum venditor agat tam de fundo, quam de his, quae ex fundo percepta sint. Itemque si deterior fundus effectus sit factio emtoris, & quidem finita est emtio, sed iam decisa est quaestio, & ex vendito actionem competere, ut rescriptis Imperatoris ANTONINI & DIVI PII declaratur. ULPIANVS igitur contractu ex lege commissoria resoluto venditori actionem venditi in mundo esse aduersus emtorem, ut non tantum ipsum fundum praefert, sed quoque in quantum deterior ille factus, & ipsos Imperatores Augustali rescripto litem pro venditore dirimentes perhibet. Iam si emtio non fuisset perfecta, quomodo Ictus actionem, isto ex pacto adiecto nunc corridente, vni contrahentium concedere potuisset? In eandem quoque sententiam nobis praeiuit PAPINIANVS Ictorum ille coryphaeus, teste ULPIANO in *L. cit. §. 2.* verba sui praeceptoris referente: *statim atque commissoria lex est statuere venditorem debere vtrum commissoriam velit exercere, an potius pretium petere, nec posse si commissoriam elegit, postea variare.* PAPINIANO igitur merito placeat electionem venditori vindicare, vtrum, contractu ex mora emtoris eiusque intuitu corridente, velit nihilominus pretium prosequi, & ita debitorem ad seruandum contractum adigere, aut potius rem traditam repetere, postquam respectu emtoris vi legis commissoriae emtio effectus destituebatur. Vtroque in casu venditor actione venditi experiri debebat, cum pretium ab emtore frustra imperfecto adhuc contractu exigitur, atque legem commissoriam absque actione venditi in suos vsus vix conuertere potest. Non quidem vi ipsius contractus in hoc casu rem venditam repetebat, sed beneficio pacti adiecti. Verum praecitationes ex eiusmodi pactorum genere proficiscentes etiam actione ex contractu ipso oriunda persequi

ex

ex natura pactorum adiectorum ad intelligendum haud difficile est. (Schol. ad §. praec.)

Porro ex nozione legis commissoriae patet ius ex emptione venditione in alterum translatum reuocari, si alter obligationi suae contractae conuenienter haud agit: adeoque finis huius iuris in alterum translati ab hoc euentu suspenditur. Quare quum hoc conditionem resolutiuam inuoluere manifestum sit; legi commissoriae quoque resolutiuam conditionem inesse extra dubium positum est. Eodem modo *VLPIANVM* legis commissoriae indolem in *L. 1. ff. de lege commissor.* aestimantem aduertimus; nam, *si fundus, inquit ICtus, lege commissoria venierit magis est, vt sub conditione resolui emtio, quam sub conditione contrahi videatur.* Quum vero *ICtus* per particulam *magis* rem pro nobis facit, dubium exinde oriri posset, quod idem ille conditionem suspensiuam non penitus excludat, sed tantum plerumque pactum sub resolutiua conditione celebrari statuatur. Verum *VLPIANVS* ipse errorem profligaturus, speciose adfirmat conditionem resolutiuam huius legis indoli magis conuenire, quam conditio suspensiuam. Si enim emtio venditio ita sub lege commissoria inita, vt suspensiuam conditio illi insit, certe ante eiusdem existentiam nullum ius ex contractu transfertur, qui demum existente conditione effectus suos sortitur (per notissim. *Iur. princ.*). Quare ipse contractus sub conditione est initus, adeoque legem commissoriam non adficit conditio. Qui vero fieri potest, vt hic pactum adiectum conditione suspensiuam ipsi contractui inhaerente in vno stomacho digerere possimus?

§. III.

§. III.

Lex commissoria nunquam emtioni venditioni tacite inesse potest. Legem enim commissoriam esse pactum adiectum ex artis nostrae principiis satis superque manifestum est (§. I.) & pacta adiecta virtute contractuum, quibus accesserunt, obligatione sua non destituuntur. (Schol. ad §. cit.) consequenter lex commissoria ipsius emtionis venditionis ope effectus suos sortitur. Sed ponamus illam huic contractui quodammodo tacite inesse, necesse quoque erit, vt etiam eidem emtioni venditioni absque pacto adiecto insit. Verum quum hoc pactorum adiectorum indoli manifeste repugnet, lex commissoria emtioni venditioni nunquam tacite, i. e. citra voluntatem contrahentium expresse declaratam inerit.

Non desunt, qui emtioni venditioni, saltim publicae, seu subhastationi commissoriam inesse contendant, auctoritate ipsius BERGERI potissimum subfulti. Vrgit enim BERGERVS in *resolut. LL. Obsf. sub Tit. de lege commissor.* secundum fori usum a iudicis subhastantis aut potius eorum arbitrio, quorum interest, dependere, vtrum compelli licitorem ad deponendum pretium, aut an subhastationem repeti velint. Hanc ob rationem ad consuetam in subhastationibus formulam prouocat, sententiamque, quam propugnat, exinde firmam putat, quod in contractibus nominatis poenitentiae nullus locus sit, atque praeterea speciatim in *L. 8. C. de contrah. emt. vendit.* contra venditorem, qui rem traditam soluto nondum pretio repetere voluit, lis decisa est. Sed frustra BERGERVS, quod pace manium tanti ICTI dixerim, legem commissoriam tacitam in subhastationibus deprehendisse gloriatur. Lex commissoria enim necessario supponit fidem de pretio fuisse habitam. Si igitur pretium non soluitur, emtor ad illud soluendum compellendus est, nullaque ideo poenitentia ex parte venditoris locum habere potest. Quam ob rem DIOCLETIANVS & MAXIMINIANVS analogiae iuris satis conformiter rescripserunt in *cit. L. 8. Cod. Si non donationis caus-*

B

sa.

sa, sed vere vineas distraxerit, nec pretium numeratum est, actio tibi pretii, NON EORVM, QVAE DEDISTI, repetitio competit. Nam si venditor de pretio fidem habuit, rei venditae dominium in emtorem per traditionem transtulit. Iam vero haec dominii translatio aut sub conditione, si pretium iusto tempore soluit emtor, facta est, aut non. Priori in casu lex commissoria adiecta est, & ita vi eiusdem contractus mora emtoris accedente resoluitur. Venditori igitur hoc in casu non potest non facultas eligendi competere, vtrum nihilominus pretium ab emtore exigere, sicque illum ad seruandum contractum adigere, aut potius commissoria lege vti velit. Posteriori vero res pure tradita est, atque quum in contractibus nominatis poenitentiam exulare manifesti iuris sit, tantum ipsa venditi actione pretii exigendi ergo venditor experiri potest. Tantum vero abest, vt hinc inde necessitatem legis commissoriae tacitae in subhastationibus vrgere possimus, vt potius ex ista subhastationis indole luculenter adpareat, iudicem subhastantem creditoresque ad hoc adiectum pactum superuacane confugere. Vulgati nimirum iuris est, rem venditam nequidem traditione emtoris fieri, si ille nec de pretio fidem habuit, nec eius solutio facta est, *vid. ff. 41. Inst. de rer. dom. L. 19. ff. de contrah. emt. vendit.* adeoque contractum iam ipso iure effectibus suis destitui palam omnino est. Nihil igitur iudex subhastationem peragens per factam legem commissoriam consequitur, quam quod illi iam ipso iure competit. Nullius etiam ponderis sunt, quae *Celeb. IO. GOTTL. REINHARD* in *Diss.* sub praesidio humanissimi *ICTI III. CRELLII* Vitembergae habita *de lege commissoria tacita in subhastationibus* ad defendendam *BERGERI* sententiam profert. Eam ob causam commissoriam legem emtionis venditioni citra expressam contrahentium voluntatem inesse posse statuit, *cit. Diss. §. 9.* quod negotio cuidam ex *LL.* dispositione & consuetudine illud tacite etiam inesse possit, quod alias per expressam pacitionem inter paciscentes placuit. Sed quamuis veritatem huius propositionis neququam in dubium vocare fas sit, tamen vtiq; neganda est consequentia. Pactum enim commissorium efficaciam suam acceptam fert pactorum adiectorum indoli, quae vero nunquam sine expresso paciscentium consensu contractui accedere neminem fugere potest. Quare potius subhastationi per propri-

propriam suam indolem idem illud competit, quod BERGERVS, & qui ab eius stant partibus, fictae legi commissoriae tribuunt. Abutuntur legis commissoriae notione, & ex Iure Rom. emtionem iudicalem hac sententia supplere student, quae tamèn Quiritium sanctionibus de pacti adiecti natura atque efficacia e diametro repugnat.

§. IV.

Si lex commissoria emtioni venditioni adiecta, simul Arrha simul que arrha ab emtore data, illa est arrha pacto perfecto data cum lege ta. Lex commissoria quando emtioni venditioni accedit, *commissoria contractus iam perfectus sit necesse est (§.2.).* Iam pona *concurrere potest.* mus rem in signum eius, quod perfectionem pacti cernit, dari, hanc arrhae nomine venire haud incognitum est. Arrha igitur, si a contrahentium vno alteri in eo casu datur, quo lex commissoria emtioni venditioni adiecta est, non nisi arrha perfecto pacto data esse potest.

Valde diuersi sunt effectus arrhae pacto perfecto datae ab iis, qui arrha imperfecto pacto intercedente ponuntur. Quoad arrham pacto imperfecto datam iam nobis praeiuit Vir Illustris atque Consultissimus REVERTERVS in egregia dissertatione sua inaugurali *de arrha pacto imperfecto data.* Arrha si datur a paciscentibus imperfecto adhuc contractu ponit obligationem disiunctiuam contrahentium, vt nimirum autè ius dispendium incurrant aut contractum perficiant. THOMASIVS quidem in *Diff. de arrhis emtionum* arrhae imperfecta adhuc emtione datae possibilitatem non sine specie fateor in dubium vocauit, sed Illustris REVERTERVS insensum hunc IUSTINIANI interpretem acumine sibi proprio in viam reduxit in cit. *Diff.* Arrha vero, quae emtione iam perfecta datur dissoluto contractu ab accipiente restituenda erit, teste VLPIANO in *L. ii. §. 6. ff. de actionib. emt. vendit.* Ibi enim: *is qui vina emit arrhae nomine certam summam dedit, postea conuenerat, vt emtio irrita fieret: IUSTINIANVS EX EMTO AGI POSSE AIT VT ARRHA RESTITVATVR.* Quae ICTus hic de casu proponit, quo emtio venditio mutuo dissen-

su dissoluitur, etiam in aliis casibus obtineri quibus citra mutuum dissenfum paciscentium contractus in fumam abit, infra demonstrabimus. Ipsi Imperatori obuia est duplex arrha, altera quae datur in signum emtionis venditionis contractae, *pr. l. de emt. vend.* Altera, quae datur non nisi imperfecto contractu, vid. *L. 17. Cod. de fide instrumentor.* CAIUS etiam nobis explicatam dedit arrhae perfecto pacto datae naturam in *L. 35. pr. ff. de contrab. emt.* his verbis: *quod saepe arrhae nomine pro emtione datur non eo pertinet, quasi sine arrha conuentio nihil proficit, sed ut euidentius probari possit, conuenisse de pretio.* Si vero tantum probationis causa intercedit contractus iam perfectus est, qui exinde probari potest. Ceterum conf. quae Illustris Antecessor Rintelenis FRID. VLR. PESTEL in *Diss. de arrha contractibus vulgo adici solita de eius effectibus* eleganter differit.

§. V.

*Poenam con-
uentionalis
simul cum
lege comm.
adiici potest.*

*Quamuis emtio venditio sub lege commissoria celebra-
ta, poena conuentionalis, ab emtore soluenda venditori,
simul pacto adiecto determinari potest, & quidem emtor
illam resoluta ex lege commissoria contractu subire tenetur.*
Si enim emtio venditio sub lege commissoria initur, do-
minium rei traditae iusto tempore non soluto pretio in
venditorem redit (§. I.) adeoque demum legi commissoriae
locus est, cum emtor suam obligationem non expleuit.
Si igitur inter paciscentes placuit, emtorem eo casu rem
quandam venditori praestare debere, si ille iusto tempore
obligationi suae contractae satisfacere detrectat, poenam
conuentionalem simul determinasse paciscentes nemo non
videt. Qua de causa in emtione venditione sub lege
commissoria celebrata simul poena conuentionalis locum
habere potest.

Iam ponamus in eiusmodi emtione venditione, cui
lex commissoria aduicitur, poenam conuentionalem deter-
minari, sane vi definitionis poenae conuentionalis res prae-
standa

standa erit si alter obligationem suam non expleuit. Sed quando emtor iusto tempore solutionem pretii conueniri detrectat obligationi suae minus conuenienter agit, adeoque venditor legem commissoriam, si quae adiecta est, exercere potest. Si igitur data sub hypothese legi commissoriae locus est, emtor poenam conuentionalem, qui illam promisit, subire tenetur.

Poenam conuentionalem in Iure nostro saepius obseruatur. vid. *L. 28. 47. ff. de action. emt. vendit.* & *L. 14. C. de pactis*, quibus apud Romanos plerumque per stipulationem contracta, si factum in obligatione erat. Nullum vero dubium est, quin etiam in aliis contractibus locum haberi possit. Arrha etiam quae pacto iam perfecto datur, in poenam conuentionalem degenerare potest, si arrham dans paciscitur illam accipientis lucro in casum non expletae obligationis illam cedere debere. Caeterum conf. *OS. HILLIGERVM in DONELLO enucleato tom. I. libr. 13. cap.* & *FRANZKVM in Com. ad Pand. libr. 18. tit. 1. n. 26. §qq.*

§. VI.

His praestructis ad ipsius controuersiae enodationem *Sensus l. 4^a* properandum erit. Icti ut plurimum in emtorem, si *§. 1. ff. de leg. comm. eruitur.* poena amissionis non solum arrhae, sed etiam partis pretii soluti dignum asserunt. Opinionis huius auctorem ipsum *VLPIANVM* laudant, qui in *L. 4. §. 1. de lege commissor.* *NERATII* doctrinam refert. Verum nihil unquam hisce Ictis placuit, quod tam egregie ab analogia iuris defecit. Videamus igitur an iniuriam ab *VLPIANO*, qui semper sibi constans fuit, auertere possimus. Iam *B. BRANCHV* in doctissimis, quas dedit, *observationibus Iur. Rom. libr. 1. cap. 7.* aduertit, interpretes Iuris cuius magis legum verbis inhaerere, quam ut de earum rationibus at-

que nexibus, quibus tamen totum Ius Romanum absolvitur, solliciti essent. Ipsius itaque ICti orationem prius resoluturi, deinde demonstrabimus nihil ab VLPIANO & NERATIO prolatum esse, quod non omni ex parte ex principiis ipsius legitimaie artis deduci possit. ICtus in hac lege sic eloquitur: *Sed quod ait NERATIVS habet rationem, vt intervallum fructus emtor lucretur cum pretium, quod numeravit, perdidit.* Igitur sententia NERATII tunc locum habet, quae est humana, quando emtor aliquam partem pretii dedit. Ex hoc VLPIANI fragmento vno ore colligunt emtorem partem pretii, quam dedit, perdere, si venditor propter moram illius fundum traditum repetit, atque resolutionem contractus vrget. Sed lege penitus inspecta VLPIANVS in omnia alia abit. Propositio *interdum emtor fructus rei venditae & traditae lucretur* mentem ICti absoluit, & ne indeterminata videatur, statim hypothesin eiusdem addit, sub qua tantum ex eius & NERATII doctrina valet, *cum pretium, quod numeravit, perdit.* Hoc pretium, quod intelligit, vberius explicat, dum pergit, hoc iuris esse *si partem pretii dedit.* Si tantum litteralem huius VLPIANI orationis sensum consideramus, haud difficile intelligimus, ICtum neque vniuersaliter locutum esse, neque hunc inde controuersiam, quae hodie mouetur, vtrum emtor partem pretii soluti perdat, si ex lege commissoria contractus irritus sit, definiuisse. In tota *l. 4. de lege commissor.* VLPIANVS iura venditoris, eiusque officia docet, neutriquam vero directe moroso emtori obligationes, quae resolutio contractu nascuntur, praescribit, quod ex eo manifestum satis adparet, quum in primam eiusdem legis quaestionem mouet, vtrum venditi actione iam resolutio contractu venditor tantum ipsum fundum traditum repetere possit, aut an simul fructuum, atque accessoriorum causa, quae

quae emtor pendente lege commissoria adquisiuerat, hac actione experiri possit. Causa olim inter sectas agebatur, nimirum an finito contractu venditori actio venditi aut praescriptis verbis danda sit, vsque dum litem secundum SABINVM eiusque familiam dederunt Imperatores SEVERVS & ANTONINVS teste ipso VLPIANO *loc. cit.* Vid. *Illustr.* GODOFR. MASCOV. in tractat. *de sectis Sabianorum & Proculianorum* cap. 9. §. II. GERH. NOODTIVM in *Comm. ad Pand. Tit. de lege commissor.* EMVND. MERILLIVM in *observ. libr. 3. cap. 8.* FRIDER. HOTTMANNVM in *observ. libr. 6. observ. 14.* Hac occasione ICTUS NERATII sententiam de fructibus rei traditae, quae nunc ad venditorem redit, refert. NERATIVS enim existimabat emtorem fructus ex fundo vendito haecenus perceptos lucrari, si partem pretii, quam numeravit, perditus est. VLPIANVS igitur potius contra venditorem facit, dum negat venditorem hac sub hypothese simul contra emtorem fructuum perceptorum causa ipsa actione venditi agere posse, cum alioquin etiam illa actio venditori competisset fructuum, quos percepit emtor, consequendorum causa *v. pr. cit. h.* Peruersa igitur satis sententia est, quam interpretes VLPIANO obrudunt, quod ut eo luculentius adpareat; I) demonstrabimus emtorem tantum arrham datam perdere si expresse inter paciscentes id placuit, i. e. si per modum poenae conuentionalis data est, nunquam autem ipso iure; II) illum partem pretii solutam semper reperere posse, si lex commissoria resolutionem emtionis venditionis operatur.

§. VII.

Quum §. praec. mentem VLPIANI in *L. 4. §. 1. ff. Quoad ar-*
de lege commissor. enucleauimus, iam nobis incumbit; *ut rham ab em-*
rite

re datam rite euincamus emtorem arrham datam nunquam ipso
sententia de- iure amittere; sed si venditor illam lucrari vult, opus illi
ducitur. est pacto hunc in finem inito, i. e., vt simul poenae con-
 uentionalis naturam induat. Quoad partem vero pretii,
 quam emtor dedit sequent. §§. litem contestabimur. Si
 itaque emtor tempore contractus perfecti arrham dedit,
 vel simul pactus est, vt venditor illam lucretur, si res
 vendita & tradita ex lege commissoria adiecta ad vendito-
 rem rediret, vel non. Priori in casu arrha data simul est
 poena conuentionalis, adeoque venditor illam non restituere
 tenetur. Posteriori vero illam vtique emtor repetere
 valet, quantumuis contractus ex lege commissoria deinceps
 resoluatur. Vtriusque propositionis probatione nos
 facili negotio fungi posse persuasi sumus. Posterioris vero
 veritatem primo ostensuri sumus, cum prior simul exinde
 manifesta sit. Ponamus itaque emtorem dedisse arrham
 in eo casu, quo lex commissoria simul adiecta est vendi-
 tioni, neque de illius amissione pactum fuisse, ponamus
 porro eundem emtorem pretium iusto tempore non solu-
 uere, adeoque venditorem vi pacti commissorii fundum
 traditum non solum repetere, sed etiam arrham lucrari
 velle, certe emtor arrham nullam aliam ob rationem per-
 deret, quam ideo, quia obligationi suae non satisfacit,
 adeoque arrhae datio hoc in casu obligationem alternati-
 uam in emtore poneret, vt nimirum aut contractum ad-
 impleat, aut arrhae dispendium incurrat. Sed haec con-
 stituerent arrhae pacto imperfecto datae effectus (per de-
 finit.) consequenter arrha ab emtore in hoc casu imper-
 fecta adhuc emtione data esset. Verum arrha, quam
 emtor in eo casu, vbi lex commissoria contractui adiecta
 fuit, tradit, est arrha pacto perfecto data (§. IV.). Quam
 ob rem arrhae simpliciter datae dispendium non incurrit
 emtor obligationem suam non adimplens, si emtio ven-
 ditio

ditio propter legem commissoriam irrita fit. Venditori igitur integrum quidem est commissoriam exercere, sed arrham resoluto contractu restituere tenetur. Neque aliud, quod iam ex arrhae pacto perfecto datae natura deduxi, placuit ICTIS, quorum auctoritatem in Digestis saepe exitavit TRIBONIANVS. Nam SCAEVOLA elegantem casum definit in L. 8. ff. de lege commissor. sequenti oratione: *Mulier fundos Caio Seio vendidit, & acceptis arrhae nomine certis pecuniis, statuta sunt tempora solutioni reliquae pecuniae, quibus si non paruisset EMTOR PACTVS EST, VT ARRHAM PERDBRET & inemptae villae essent: die statuto emtor testatus est, se pecuniam omnem reliquam paratum fuisse exsoluere & sacculum cum pecunia signatorum signis obsignauit, defuisse autem venditricem. Posteriori autem die nomine fisci testato conuentum emtorem ne ante mulieri pecuniam exsolueret, quam fisco satisfaceret. Quaesitum est, an fundi non sint in ea causa, vt a venditrici vindicari debeant ex conuentione venditoris. Respondit secundum ea, quae proponerentur non commississe in legem venditionis venditorem.* SCAEVOLA in hac specie facti expresse refert, inter emtorem & venditricem pactum eum in finem diserte initum esse, vt emtor, si contra legem committit, arrham datam perderet, quare tantum abest, vt emtor ipso iure arrham amittat, si propter legem commissoriam a contractu recedit venditor, vt potius ex mente SCAEVOLAE non nisi pacto interueniente hoc fiat. Deinde ICTUS expresse dicit, *statuta esse tempora solutioni RELIQUAE pecuniae*, atque per hanc locutionem innuere videtur, quod pecunia arrhae nomine data in pretium computandum fuisset, si emtor pretium iusto tempore soluere paratus deprehenderetur. Si vero arrha tempore contractus iam perfecti data in pretium computanda est, arrham datam venditorem etiam

C

prae-

praeter pretium haud lucrari manifestum est. Eodem fere modo Imperator ANTONINVS litem dirimit in *l. 1. Cod. de pact. inter emt. & vend. si ea lege praedium vendidisti, ut nisi intra certum tempus pretium fuisset exsolutum EMPTRIX PERDERET ARRHAS; & dominium ad te pertineret; fides contractus habenda est.* Casus ab ANTONINO decisis fuit venditionem sub lege commissoria celebratam, quod ex verbis contractus quae Imperator refert: *ut nisi intra certum tempus pretium exsolutum dominium rei traditae ad venditorem rediret*, satis adparet. Praeterea contrahentes expresse initio contractus pacti fuerunt: *ut nisi intra determinatum tempus pretium soluerent emtor arrhas datas perderet.* Quare ANTONINVS iustum omnino statuit fidem contractus habendam esse, adeoque emptorem arrham perdere. Ex his igitur LL. nequam adparet iure Rom. Imperatores quam ICtus tunc demum contra emptorem litem dederunt, si expresse in casum non expletae obligationis arrhae iacturam suscepisset. Aduersum vero tenere videtur idem SCAEVOLA, cuius tamen auctoritate iam ipsi vsi sumus ad propugnandam nostram quam elocuti sumus propositionem. Videamus igitur an SCAEVOLA contra se ipsum committat. ICtus in *L. 6 ff. de lege commissor.* sequentem in modum ad casum sibi propositum respondet: *si per emptorem factum sit, quo minus legi pareretur, & ea lege venditor vii velit, fundos inemptos fore, & id, quod arrhae, vel alio nomine batum esset apud venditorem remansurum.* Sed SCAEVOLA nihil statuit quod non concedere possimus salua quam propugnamus thesi, quodque ipse ICtus tunc principiis conuenienter statuere debuisset. Singularis enim casus ICtus proponeretur adeoque SCAEVOLA non potuit non secundum venditorem litem dare, quum omni procul dubio in ipso contractu inter paciscentes conuentum esset

esset quod arrhae lucrum ad venditorem pertineret, si forsan ex lege commissoria contractus resolveretur. Quum SCAEVOLAE quidem responsum hic relatam sit, tamen speciales circumstantias non deprehendimus, quae ICTO suffecerunt, arrhae dispendio emtorem multare. Non obscure etiam ex lege penitus perspecta intelligimus ICTUM ex confusa forsan quaerentis narratione ancipitem fuisse, vtrum id, quod emtor perfecta emtione dedit, arrha proprie talis esset, an aliam praestationem complecteretur, tum disiunctive loquitur *id quod arrhae vel alio nomine datum fuisset*. Quare idem SCAEVOLA ex l. 8. quam modo in medium protulimus, explicandus videtur, vbi casum proponit, quo emtor iacturam arrhae sub euentu legis commissoriae pacto in se receperat. Qui enim fieri potest vt emtoris pacto expresso opus fuisset, si arrhae datae iactura iam ipso iure dignus censendus sit. Infensum nunc, qui tantum videbatur, SCAEVOLAM in nostras partes redegit. Altera propositio iam sua sponte fundamento gaudet quum & natura poenae conuentionalis id iubet, & SCAEVOLA atque ANTONINVS l. c. iustum putarunt.

§. VIII.

Emtorem ab arrhae datae, si non sub specie poenae conuentionalis dedit dispendio iam liberauimus (§. praesoluto conced.). Quare nunc illi facultatem pretii partem repetendi resoluta emtione vindicaturi sumus. Iam autem si emtioni adiecta est lex commissoria partemque pretii dedit emtor aut pendente venditione fructus rei venditae & traditae percepit, aut non. Vtroque in casu emtorem partem pretii, quam dedit repetere posse, nobis videtur. Quare nunc vtramque propositionem seorsim considerare animus est. *Si emtor pretii partem dedit,*

C 2

nul-

nullosque rei traditae fructus percepit finito contractu pretii partem solutam repetendi iure gaudet. Ponamus enim legem commissoriam emtioni venditioni adiectam fuisse, atque emtorem pretium reliquum debito tempore non soluisse, a venditoris dependet arbitrio an contractum vi pacti adiecti resolueret velit. Ponamus porro venditorem rem traditam repetere tunc resoluitur contractus atque iura obligationesque ex emtione venditione oriundae in fumum abeunt (§. I.). Sed in emtione venditione emtor ad soluendum pretium obligatus fuit, quare haec emtoris obligatio finito contractu non potest non cessare. Verum fingamus eundem emtorem pretium, quod numeravit, perdere, aut ideo perditurus esset, quoniam in casum non expletae obligationis eius amissionem per pactum suscepit, aut ipso iure hac poena addiciendus est. Sed prius non inter contrahentes actum est, (per hypoth.) sique etiam hoc factum sit, per modum poenae conventionalis tamen id contingeret; quare posteriores in legibus sancitum sit necesse est. Legum dispositiones vero non adsunt quod infra patebit, adeoque pretii partem solutam non perdere potest. Si autem resolutio contractu emtor solutum pretium non amittit, nullosque fructus rei traditae pendente lege commissoria percepit, illud quoque repetere posse eundem emtorem finito contractu res ipsa exigit.

Altera propositio haec est: *emtorem partem pretii quam dedit, repetere potest, si contractus resoluitur, atque si pendente lege commissoria fructus ex fundo vendito percepit, in eius arbitrio est eligere, utrum fructus perceptos cum pretii parte soluta compensare, an accepto pretio eos restituere velit.* In lege enim 4. §. 1. ff. de lege commissor. ULPPIANVS testatur emtorem interdum lucra-
ri

VI QVVM PRETIVM QVOD NVMERAVIT PERDIDIT.
Quam ob rem in hoc casu ICtus venditori fructuum
consequendorum causa actionem competere negat (§. VI.).
Emtori igitur facultas concessa est fructus rei venditae ple-
no iure acquirendi sub conditione tamen si pretii soluti
partem perditurus est, consequenter ab eius non potest
non deperdere arbitrio an fructus perceptos cum pretio
soluto compensare velit. Si vero haec compensandi a
sua voluntate dependet vel illam exercere vel iuri a LL.
sibi indulto renunciare potest: adeoque illi integrum est,
statuere, vtrum pretii soluti partem repetere, an retentis
fructibus illam perdere malit. Neque hoc pugnat cum
aequitate, ICtus Romanis semper amica. Si enim fru-
ctus percepti & forsitan consumti cum pretio soluto
compensantur, venditori nullum praeiudicium inferitur,
quum fructus pretio numerato sunt aequales, (per hy-
poth) qui ideo restituti fructibus pretium iis aequale
reddere tenetur, qui vero actus foret frustraneus, si
vendedor emtori idem in continenti rediturus esset, quod
in ipso momento ab illo accepit. Quare breui manu
ICtus compensatio magis apta visa fuit. Sed forsitan cui-
dam videretur idem absurdum obtinere in nostra propo-
sitione qua emtori facultatem fructus perceptos cum pre-
tium parte soluta compensandi vindicauimus. Verum ca-
ue specie decipiaris. Si enim fructus iam ab emtore
consumti sunt utique ab eius arbitrio non dependere pot-
est illos restituere & pretium quod dedit vindicare, quo-
niam non amplius exstant, atque inter aestimationem fru-
ctuum & pretii partem, quoad concurrentem summam
iam ipso iure compensatio contingit. Si vero adhuc ex-
stant, hoc eligendi ius optime cogitari potest. LL.
igitur penitus inspectis iam ex ipsis earum rationibus ar-
gumentari licet emtorem pretii partem nunquam ipso iu-
re

re amittere. **ULPIANVS** enim cum **NERATIO** statuit, venditorem restitutionem fructuum ab emtore non petere posse, si hic pretii partem datam perditurus sit, consequenter si fructus perceptos restituere paratus est, ille quoque pretii partem acceptam reddere obligatus est. Quae enim esset ratio vi cuius emtor pretii dati dispendium incurreret, si aut nullos percepit fructus aut illos restituere vult, reddito pretio? Quis est qui adhuc compensationem fructuum cum pretio numerato in vno stomacho digerere possit, si emtor iam absolute illud perderet? Nonne **ICCI** in hoc casu saluis suis principiis statuere debuissent, venditorem & pretium datum lucrari & fructus ab emtore perceptos resolutio nunc contractu repetere posse? Satis firmum igitur erit argumentum, quod ex admissa compensatione ad emtoris facultatem pretii partem solutam infirmata venditione repetendi nequimus.

Magno numero enim nobis opponunt Iuris Romani interpretes qui quidem ad vnum omnes contra nos faciunt, sed quorum visiones quoque tam dissonae sunt, vt laterem lauaturum crederem, qui illos in concordiam redigere vellet. Quare tantum breuissime eorum discutiendae sunt rationes quibus vtuntur ad erroneam sententiam defendendam. **HVBERSVS**, quod miror, in *Praelect. ad Pandect. tit. de lege commissoriae* mentem suam his verbis exponit: *Quando autem perdit pretium?* **QUOTIES ALIQUAM PARTEM PRETII DEDIT, vt est in l. 4. §. 1. An igitur, quando res inempta sit vi legis commissoriae & res vendita restituitur pretium, quatenus adnumeratum est, non restituitur: Non videtur, quia non est restitutio in integrum vbi partes utrimque ius suum recuperant, sed poenalis conuentio aduersus perfidiam d. l. 4. §. 2. & arg. l. 6. §. 2. eod. **HVBERO** igitur ea placet sententia, quod nimirum emtor toties pretium datum perdat, quoties aliquam pretii partem numerauit atque contractus resoluitur. Verum me in omnia alia**

abe-

abeuntem arcem ipsius causae inuadere oportet. Proletarium certe eius censendum est argumentum, tantoque ICTO indignum. HVBERVVS sequentem in modum argumentatur: si lex commissoria est poenalis conuentio aduersus perfidiam emtoris, emtor quoque partem pretii solutam resoluta venditione perditurus est. Antecedentis veritatem ex l. 4. §. 2. & arg. l. 6. §. 2. ff. de lege commissor. subministratur consequentiam ex ipsius VLPIANI oratione in l. 4. §. 1. ff. eod. probare conatur, verum utique antecedens extra contentionis ferram non positum est. Si enim, lex commissoria emtioni adiicitur, venditor de pretio fidem habet (Schol. ad §. III.), atque tantum pactum in securitatem venditoris accedit, quod sine omni poenali conuentione esse potest, & toties erit, quoties contrahentes poenam conuentionalem non adiecerunt. Nihil quoque in d. l. 4. §. 2. continetur, quod tantum aliquo modo HVBERI opinioni simile esset, quum VLPIANVS EX PAPINIANI decisione refert, venditorem statim decernere debere, vtrum legem commissoriam exercere an potius emtorem ad seruandum contractum adigere velit, quod etiam SCAEVOVA in l. 6. §. 2. confirmat; ita vt HVBERVVS ICTOS fatis sinistre sit interpretatus. Deinde plane neganda est consequentia in qua vlcus, quod rescandum erit. Sit enim lex commissoria poenalis conuentio, tamen poena, quae hinc inde oritur non alia erit quam vt emtio venditio irrita fiat, si emtor in mora est, adeoque vt venditor ius ex contractu translatum nunc renocare possit (§. I.). Sed quo iure argumentum procedere potest a resoluta venditione ad poenam moroso emtori insuper infligendam? HVBERO quidem idem ab VLPIANO prolatum esse videtur in l. 4. §. 1. ff. de lege comm., qui vero ICTI mentem supra §. 6. expositam perspectam sibi reddidit, BATAVUM hic ingenio suo abundare, non ambiget. Simili modo disturbat BACHOVIVS ad WESEMBECCHI paratit. ff. tit. de lege commissor. qui nodum hunc secando soluit, dum TRIBONIANI manum hic deprehendere sibi aliisque persuadere cupit. Superuacanea etiam merito sunt, quae IO. GVIL. ENGELBRECHT in Diff. de lege commissoria &c. §. 23. aduersus BACHOVIVM atque VOETIVM disputat, quibus etsi a vero aberarunt, ENGELBRECHTIVS acumine longe inferior est.

Quoad

Quoad arrham nullum subesse dubium putat, cum ius arrham repetendi is non habeat, qui contractui non satisfecit. Sed arrham pacto perfecto datam confundit cum illa, quae imperfecto adhuc pacto datur, qui quoque plurium error est. Quod ad pretii partem solutam attinet non spinosa sunt eius, quae obicit dubia. Petit quod adhuc in principio est, si ad naturam legis commissoriae refert amissionem pretii, quod emtor soluit. Magis quidem ad rem sunt, quae B. BRANCHV in *observat. Jur. Rom. libr. 1. cap. 7.* differit, dum ULPIANVM in *cit. l.* sub hypothese, quam supra propugnaui intellegit, nullamque partis pretii solutae amissionem respectu emtoris admittit, nisi aut ea de re pactum fuerit initum aut emtor fructus rei venditae perceptos lucrari velit, tamen in propria facit viscera, si pactum tacitum hunc in finem sufficiens putat. Non urbeo pacta adiecta tacite inita iure Romano esse non entia, sed quo modo emtor tacite consentiret in amissionem pretii soluti, si obligationi suae satis non facit? Nullo certe alio modo, quam si omittit resoluta contractu pecuniam datam condicere. Verum quaestio est de iure emtoris utrum scilicet finita venditione repetere possit partem pretii numeratam, cui igitur Vir doctissimus exinde satis haud fecit. Distinguit Vir Illustris F. E. PUFFENDORF in *observat. Jur. univ. tom. 1. observ. 59.* inter pretium arrhae nomine datum, & quod contractus implendi causa soluitur. Priori in casu Vir eximius communem sententiam veram, posteriori autem erroneam statuit. Sed discrimen additum ipsam causam euertit. Sit enim pretium arrhae nomine solutum aut est arrha venditione perfecta data, aut ea, quae imperfecto contractu datur. Quoad priorem extra dubitationis aleam posuimus, longe alios esse huius arrhae effectus, & decisio Viri illustris non obtinere potest, nisi per modum poenae conventionalis data sit (§. VII.). Quoad posteriorem §. IV. demonstrauimus illam in emtione venditione quae sub lege commissoria celebratur, non cogitari posse. Reliquorum dissentientium rationes nunc sua sponte corruunt. Officio igitur nostro iam defuncti, erudito B. L. examini nunc submittimus, quae hucusque disputauiimus, & dissertationi imponimus

F I N E M.

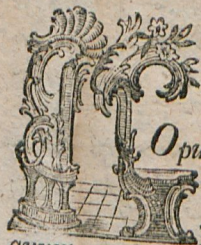
NOBI-

NOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

D N. CANDIDATO

S. P. D.

PRAESES.

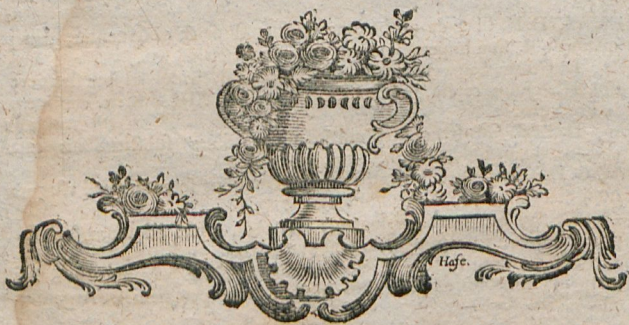

*Opus a TE laudabiliter coeptum meoque sub
conspetu insigni alacritate continuatum
a perfectione sua non procul abesse video,
quum mecum hodie cathedram conscendis eximiae TV-
AE eruditionis specimen editurus. Maxima prorsus vo-
luptate afficio, si illos, qui manuactioni meae se tra-
dunt ad veram Iurisprudentiae laudem pleno gradu ad-
spi-*

D

*spirantes percipio. Non potui igitur non ingenium TV-
VM ornatissimum atque egregias animi TVI dotes, qui-
bus prae caeteris emines eo magis exosculari, quo certi-
us est, veram solidamque eruditionem hodie pluribus esse
odiosam. Sunt enim qui umbratili philosophiae tracta-
tione adeo imbuti, ut omnem fere reliquam scientiam
obliuioni dare studeant, quique philosophia non utantur
ut veritatem detegant, sed ut euertant id quod firmum
est. Sunt qui omnia ignorent praeter quasdam formu-
las, quas tanquam totius eruditionis palladium sanctissi-
me seruant. Hi sunt qui cruda in forum propellant stu-
dia, quorum notio directrix non nisi panis fuit, qui
ideo philosophiam execrantur & quod ignorantiae semper
conuenit, quae nesciunt, contemunt. Sed meliorem
atque vere regiam ingrediuntur viam qui philosophiam
atque solidam legum ciuiliu[m] cognitionem coniungunt,
quam manifestissimum esse plene sibi conuictus, duo haec
tantum absoluerunt Ictum vere rationalem ac vere prag-
maticum. Ad TE summa prouocare possum fiducia si
quis veritatis huius probationem a posteriori, ut ex ar-
te loquar, a me desideraturus esset, cum ex meis perce-
peris scholis philosophiam inter media quibus iura eruuntur
primum obtinere locum, neuiquam vero omne in iuris-
prudencia ferre punctum. Quare facili negotio id conse-
quutus es, quod alii tot ambagibus atque frustraneo
quaesiuerunt ausu. Abominare igitur ulterius frigidam
illam inanemque eorum iuris scientiae iactationem, qui
vix modicum ex legum fontibus libauerunt, tamen ex
letheo poculo totam artem bibisse sibi videntur. Meum
quidem*

quidem desiderasti praesidium, sed quum virium TVA-
RVM praestantiam cognoscam me TIBI sisto commili-
tonem, aut si maius publicae victoriae testem. Vale
meque amare nunquam desiste quem virtute TVA iam
dudum TIBI proprium reddidisti. Scribebam in Re-
gia Fridericana die XVIII. Octobr. MDCCLV.

Juristische Schriften in Hensels Verlage.

- Beseke*, D. Io. M. G. comm. de cretione iure delibrandi & inventario in adeunda hereditate, 4to. 773. 3 gr.
- — de alienatione hereditatis ad explicandam Leg. II. Dig. de hered. vel act. vend. & componendas clarissimorr. ICtor. lites, med. 8vo. 774. 12 gr.
- — über die Quellen der Moralität und Verbindlichkeit, als die ersten Gründe de der Moralphilosophie und des Naturrechts, 8v. 774. 5 gr.
- Brunquelli*, Iol. Sal. opuscula ad historiam & iurisprudentiam spectantia, edidit atque coll. D. Hen. Io. Ott. Koenig, cum fig. med. 8v. 774. 1 thl. 16 gr.
- Charondæ*, (Ludou. ICu Paris.) de iurisdictione & imperio libellus, 4to. 2 gr.
- Crellii*, Christ Ludov. Dissertationes atque Programmata, Fasc. I — VII. cum figg. 775. & 77. 2 thl. 22 gr.
- werden fortgesetzt; jeder einzelner Fasc. kostet 10 gr.
- Heisler*, D. Phil. Iac. exercitationum academicarum ad diversas materias iuris pertinentium fasciculus, de annis 1750. 1775. X. dissert. continens, cum indice, 4to. 10 gr.
- Karo*, Rabbi Ioseph, sententia Rabbiorum de successione ab intestato & testamentaria, collecta in libro Schulcham Aruch, latinae redditae per C. G. Meyer, cum accessionibus G. H. Stuck, & praefatione Dan. Nettelbladt. med. 8vo. 775. 10 Gr.
- Kemmerich*, D. H. liber de probatione consuetudinis & observantiae, tam privatae quam publ. siue imperialis, cum indice necessario, 4to. 6 gr.
- Madihn*, D. Georg. Sam. exercitationes academicae Halentes ad praestantiora maxime iuris civilis capita pertinentes, fasciculus; XIII. dissert. continens, cum indice, 4to. 18 gr.
- Madihn*, D. Lud. Gottfr. opusculum I. vicissitudines substitutionis exemplaris eiusque veram indolem continens. 4to 775. 9 gr.
- Menken*, G. Lud. introduct. in doctrinam de actionibus forensibus, ad vsus praelectionum acad. edita a G. S. Madihn. 8vo. 759. 10 gr.
- — opuscula, quibus multa maxime iur. civil. capita ad vsu[m] fori spectantia proponuntur, in vnum Vol. coll. 8vo. 770. 20 gr.
- Mureri*, (Marci Antonii, ICu & ciu. Romani celeberr.) commentarii breues & perspicui in titulos ad materiam iurisdictionis pertinentes. Argentor. 1608. recusa Halae. 4to. 771. 3 gr.
- Renter*, D. Io. Hartw. exercitationes academicae praestantiora maxime iuris civilis capita illustrantes. IX. dissert. continens, cum indice, 4to. 9 gr.
- Siccama*, Sibr. Tetard. de iudicio Centumvirali Lib. II. iterum recensuit, animaduersionibus instruxit, & opusculis argumentum illustrantibus auxit D. Car. Frid. Zepernick, med. 8vo. 776. 21 gr.
- Thossi*, And. gegenwärtiger Staat des päpsl. Hofes, worinn Nachricht von den Ehrenstellen, Congregationen, Gerichtshöfen, Neunter und Ceremonien desselben ertheilt wird; aus dem italienischen mit Vorrede und Anmerkungen. von P. E. Vertram, 8v. 771. 10 gr.

h
r.
ct.
r.
ff
r.
dit
r.
r.
g.
r.
r.
n.
r.
a.
r.
o.
r.
a.
r.
r.
i.
n.
r.
is
r.
o.
r.
ia
r.
&
r.
is
r.
r.
).
r.
n
n
n.
r.

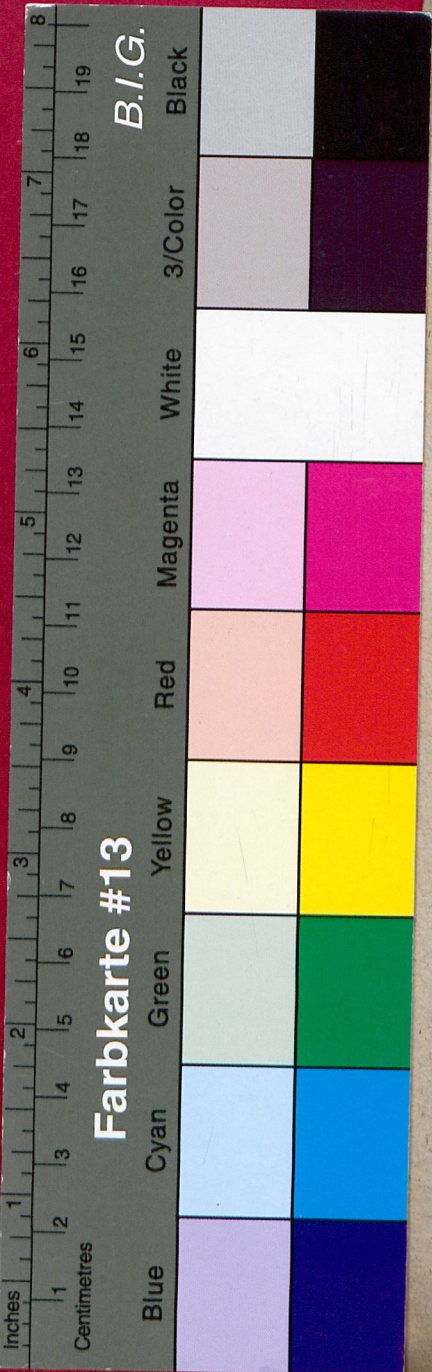
024 1304
VD18

ULB Halle 3
003 102 05X

21

DISSERTATIO IVRIDICA
DE
EFFECTV
LEGIS COMMISSORIAE
PARTE PRETII SOLVTA
AD L. 4. §. I. DE LEG. COMM.

QVAM
PRAESIDE
VIRO CONSVLTISSIMO
GEORGIO SAMVELE MADIHN

IVRIS VTRIVSQVE DOCTORE,
D. XXVI. SEPT. MDCCLV.

H. L. Q. C.

PVBLICE DISPVTABIT
AVCTOR RESPONSVRVS
IOANNES FRIDERICVS SCHÆFFER
CVSTRINO - NEOMARCHICVS.

HALAE SALICAE,
STANNO HENDELIANO.